

O reformační kultuře v Lodži

Ivo Pospíšil (Brno)

Ve dnech 22.–24. 5. 2017 se v Lodži na Filologické fakultě místní univerzity konala mezinárodní konference o reformační kultuře. Možná někomu překvapí, že se konference na takové téma konala v drtivě katolickém Polsku, ale kdo zná dějiny, ví, že právě zde byla reformace poměrně silná, zejména však v částech dnešního Polska, jež tehdy k Polsku nepatřily. Hlavním garantem konference byl prof. Jarosław Pluciennik, významný polský teoretik literatury a šéfredaktor genologického časopisu *Zagadnienia rodzajów literackich*. Konference se zúčastnilo na 50 badatelů z celé Evropy (Velká Británie/Skotsko, USA, Německo, Polsko, Tunisko, Indonésie, Polsko a Česká republika). Nejvíce byly ovšem zastoupeny v podstatě všechny významnější polské univerzity; kromě pořadatelské Lodžské univerzity a Polské akademie věd např. Varšava, Gdaňsk, Krakov, obě univerzity z Lublina, Katovice, Poznaň aj.). Jazyky konference byly polština, němčina a angličtina. Z početně zastoupeného Německa to byly univerzitní a jiné instituce z Rostocku, Würzburgu, Herfordu a Giessenu; z ČR to byl autor této zprávy s plenárním referátem o reformaci, protireformaci a baroku v literaturách evropského Západu a Východu. Program byl rozdělen na část plenární, kterou představovaly zvané přednášky čestných zahraničních hostů, a speciálních sekcí podle tematického zaměření. Zvláště početně zastoupena byla hudební sekce s rozsáhlým programem s vystoupeními účastníků z Polska a Německa.

Na počátku vystoupila s profesorskou, výrazně ideologicky zacílenou přednáškou Rita Süssmundová, poradkyně kancléřky Merkelové. Skotský profesor Ian Hazlett, jenž prošel několika evropskými univerzitami, pojednal o raných proudech nábožensko-kulturní reformace, Ines Murzakuová zase přednášela o katolicko-protestantském ekumenickém dialogu; v další části plenární sekce zvaných přednášek vystoupil i autor této zprávy, dále Cora Dietlová na téma

protestantské hagiografie a prof. Hans-Jürgen Bömelburg mluvil o reformačních kulturách Evropy (oba z univerzity v Giessenu). Z dalšího programu byla podstatná vystoupení Tadeusze Sznajderského o reformačním myšlení jako preludia k osvícenství; na téma protestantské skepse promluvila Anna Kołos, Jerzy Jastrzębski hovořil o reformaci jako projektu modernizačním i konzervativním, jiní se zabývali např. protestantskými kantátami, rolí židovského měšťanstva ve vztahu k protestantské etice, osobností Adama Mickiewicze a „luteránským duchem“, žaltáři. Garant konference prof. Jarosław Pluciennik se zabýval protestantským stylem překladů žalmů. Témata byla obsažná, široká i minuciózní, v nichž se jako v kapce vody zrcadlila problematika reformace a protestantismu (sekularizace zla v Shakespearově Othellovi, reformační ženy, toruňský talmud, quakerský pacifismus, staré tisky, vztah Němců a Poláků v reformaci, v hudební sekci např. hudební teorie, polské překlady Lutherových písní, reformace v polské kultuře, hymnologie apod.

Všeobecně převládala koncepce reformace jako širokého myšlenkového procesu, jenž přesáhl dimenze náboženského hnutí a byl počátkem ideologie osvícenství, etiky kapitalismu a současně měl potenci ekumenickou, scelovací právě v době protireformačního baroka. Podstatné byly srovnávací sondy kulturologické, uměnovědné a religionistické, leč chyběl zde – právě v Polsku – hlubší pohled na roli reformace v polské společnosti, později totálně rekatolizované, a také reformace ve východní Evropě, zejména u východních Slovanů, Bělorusů, Ukrajinců, ale také Rusů, ať již šlo o náboženské hnutí nebo kulturu a literaturu. Konference neměla sice slavistický ráz, ale týkala se slovanického materiálu, zejména polského a českého; citelně tu chyběla reformační problematika uherská, resp. jihoslovanská, včetně slovinské. Nicméně tak široká prezentace reformačního

hnutí na území katolického státu, nyní ještě s posílenou rolí konzervativního myšlení, byla sama o sobě pozoruhodná. V otevřené diskusi se zde občas tolerantně střetávaly různé názory; orientace na umění (hudba, literatura) byla přirozeně dominantní, neboť právě na této ploše se transcendující kvality reformačního úsilí projevily nejvýrazněji.

prof. PhDr. Ivo Pospíšil, DrSc.

Ústav slavistiky

Filozofická fakulta, Masarykova univerzita

Arna Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

ivo.pospisil@phil.muni.cz